

Asia: VN/18685/2026

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta työvoimaviranomaiselle pitkäaikaistyöttömien osaamisen kehittämiseksi vuosina 2026-2028

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sininauhaliiton lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta työvoimaviranomaiselle pitkäaikaistyöttömien osaamisen kehittämiseksi vuosina 2026–2028.

Yleinen arvio

Sininauhaliitto pitää ehdotettua osaamisseteliä kannatettavana ja tervetulleena keinona vahvistaa pitkäaikaistyöttömien osaamista. Sininauhaliitto pitää tärkeänä, että työvoimaviranomaisilla on käytössään uusia ja joustavia mahdollisuuksia tukea työllistymisen edellytyksiä.

Pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut merkittävästi. Työttömyyden pitkittymiseen vaikuttavat monet tekijät, mutta osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen on yksi keskeisistä työllistymisen edellytyksistä. Työelämän osaamisvaatimukset muuttuvat nopeasti, minkä vuoksi työttömyyden pitkittyessä myös työnhakijan osaamisen vastaavuus työmarkkinoiden tarpeisiin voi heikentyä. Siksi pitkäaikaistyöttömien mahdollisuuksia päivittää ja täydentää osaamistaan on perusteltua vahvistaa.

Asetuksen vahvuutena Sininauhaliitto pitää erityisesti sitä, että se mahdollistaa lyhytkestoisten työelämälähtöisten koulutusten, osaamiskokonaisuuksien sekä valmennuspalvelujen hyödyntämisen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Kaikki osaamisen kehittäminen ei edellytä tutkintoon johtavaa koulutusta, vaan työllistymisen kannalta ratkaisevaa voi olla myös yksittäisen osaamisen, työelämävalmiuden tai ammatillisen pätevyyden vahvistaminen.

Osaamisseteli tarjoaa pitkäaikaistyöttömille uuden keinon ylläpitää, päivittää ja vahvistaa osaamistaan osana yksilöllistä palvelukokonaisuutta.

Lyhyet ja käytännönläheiset osaamisen vahvistamisen keinot voivat olla vaikuttavia

Sininauhaliiton jäsenjärjestöt työskentelevät päivittäin pitkäaikaistyöttömien ja vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden kanssa. Käytännön kokemusten perusteella kohderyhmässä on paljon henkilöitä, joiden koulutustaso on jäänyt matalaksi, aiempi osaaminen ei enää vastaa työelämän muuttuneita vaatimuksia tai joiden opintopolku on aikanaan keskeytynyt. Taustalla voi olla myös esimerkiksi kielitaidon haasteita tai kielteisiä koulukokemuksia, jotka ovat heikentäneet uskoa omaan oppimiseen.

Sininauhaliiton jäsenjärjestöjen kokemuksen mukaan pitkäaikaistyöttömille parhaat oppimistulokset syntyvät silloin, kun osaamisen vahvistaminen tapahtuu käytännön tekemisen yhteydessä ja etenee yksilöllisesti henkilön voimavarojen mukaan. Oppimisprosessia tukevat jatkuva ohjaus, valmennus ja yksilöllinen tuki. Tällöin uuden osaamisen omaksuminen, työelämävalmiuksien kehittyminen ja luottamus omiin mahdollisuuksiin vahvistuvat rinnakkain.

Tällaisia kokemuksia on kertynyt jäsenjärjestöjen pitkäjänteisestä työllistymistä edistävästä toiminnasta ja tuetusta työllistymisestä. Niissä osaaminen vahvistaminen tapahtuu käytännön tekemisen yhteydessä, mutta oppiminen ei perustu pelkästään työtehtävien tekemiseen, vaan koko prosessin ajan saatavilla olevaan ohjaukseen, valmennukseen ja yksilölliseen tukeen. Tämä mahdollistaa myös oppimisen ja työtehtävien etenemisen henkilön voimavarojen, tuen tarpeiden ja osaamisen kehittymisen mukaisesti.

Tämän vuoksi pidämme hyvänä, että asetus mahdollistaa myös valmennuspalvelujen sekä lyhyiden osaamiskokonaisuuksien hyödyntämisen. Ne voivat tarjota monelle pitkäaikaistyöttömälle tarkoituksenmukaisen ja realistisen tavan päivittää, täydentää ja vahvistaa osaamistaan sekä edellytyksiään siirtyä työelämään.

Huomiot asetuksen toimeenpanosta

Osaamissetelin vaikuttavuuden kannalta keskeistä on, että se kohdentuu henkilöille, joiden työllistymisen edellytyksiä voidaan vahvistaa päivittämällä tai täydentämällä heidän osaamistaan. Työvoimaviranomaisen tekemällä yksilöllisellä palvelutarpeen arvioinnilla on tässä ratkaiseva merkitys.

Sininauhaliitto pitää tärkeänä, että valmennus nähdään kiinteänä osana osaamisen vahvistamista eikä vain koulutusta täydentävänä palveluna. Jäsenjärjestöjen kokemuksen mukaan juuri ohjaus, valmennus ja yksilöllinen tuki mahdollistavat monelle pitkäaikaistyöttömälle osaamisen kehittämisen ja työelämässä oppimisen onnistumisen.

Toimeenpanossa on tärkeää hyödyntää monipuolisesti eri palveluntuottajien osaamista asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Myös järjestöillä on vahvaa osaamista valmennuksessa, työelämävalmiuksien vahvistamisessa sekä käytännönläheisen oppimisen tukemisessa.

Lopuksi

Sininauhaliitto pitää osaamisseteliä tervetulleena uutena keinona pitkäaikaistyöttömien osaamisen vahvistamiseen. Sen vahvuutena on mahdollisuus tarjota joustavia ja yksilöllisiä ratkaisuja tilanteissa, joissa osaamisen päivittäminen, täydentäminen tai ammatillisen pätevyyden hankkiminen voi vahvistaa henkilön edellytyksiä siirtyä työelämään. Vaikuttavimmat ratkaisut syntyvät silloin, kun osaamisen kehittäminen voidaan yhdistää käytännön tekemiseen, valmennukseen ja yksilölliseen tukeen.

Asetuksen toimeenpanossa olisi tärkeää kerätä tietoa siitä, millaiset koulutus- ja valmennusratkaisut tukevat pitkäaikaistyöttömien osaamisen vahvistumista ja työllistymistä vaikuttavimmin. Näin määräaikaaisesta osaamissetelistä saatavia kokemuksia voidaan hyödyntää työvoimapalvelujen pitkäjänteisessä kehittämisessä.

Lund Pekka
Sininauhaliitto ry